

Non-participatie verminderen

Auteur(s):

Koning, M.
Wierda, E.

Koning is projectleider Herintredende Vrouwen bij de directie Arbeidsmarktbeleid Bijzondere Groepen; Wierda is beleidsmedewerker bij de afdeling Dagindeling & Levensloop van de Directie Coördinatie Emancipatiebeleid, beide bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De auteurs danken Monique Fasol en Hanne Groenendijk voor hun bijdragen. ewierda@minszw.nl

Verschenen in:

ESB, 89e jaargang, nr. 4427, pagina D18, 26 februari 2004

Rubriek:

Dossier: Gezinsfase

Trefwoord(en):

Nederlanders werken (te) weinig, zo wordt tegenwoordig vaak gesteld. Europese statistieken lijken die mening te ondersteunen. Hoe kan levensloopbeleid de situatie verbeteren?

Op de ranglijst van Europese landen naar participatiegraad (in voltijdsequivalenten) scoort Nederland met 58 procent laag. Het lijkt erop dat de beroepsgeschikte Nederlander gemiddeld nog geen drie dagen per week betaald werkt.

Dit hangt vooral samen met het gedrag van vrouwen op de arbeidsmarkt. De netto-arbeidsparticipatie (voor meer dan twaalf uur per week) van vrouwen is in de afgelopen jaren fors toegenomen: van 39 procent in 1990 tot 54 procent in 2002. Slechts 37 procent van de vrouwen werkte in 2002 echter voltijds¹. Daarnaast is er een groep lager opgeleide vrouwen die helemaal niet participeert. Van de vrouwen met afgeronde vmbo-opleiding is zestig procent niet actief op de arbeidsmarkt; van de vrouwen zonder startkwalificatie is dat 74 procent.

Het merendeel van de laagopgeleide vrouwen heeft dus geen betaald werk én geen uitkering, maar zijn voor hun inkomen afhankelijk van een verdienende partner. De non-participatie van deze vrouwen heeft persoonlijke en maatschappelijke consequenties. Die gevolgen tekenen zich vooral af als niet alleen wordt gekeken naar de huidige situatie, maar naar de hele levensloop van deze categorie vrouwen. Juist vanuit levensloop perspectief zijn de consequenties belangrijk genoeg om beleid te rechtvaardigen dat vrouwen stimuleert tot en ondersteunt bij (her)intreden op de arbeidsmarkt.

Herintredersval

Vaak zal bij laag opgeleide, niet-participerende vrouwen met een verdienende partner sprake zijn van een laag gezinsinkomen. Een aantal gezinsinkomensafhankelijke regelingen stelt deze vrouwen in staat er voor te kiezen zich fulltime te wijden aan zorgtaken; een belangrijke reden voor hun non-participatie. Herintreden betekent voor deze vrouwen dat zij het bruto gezinsinkomen verhogen, maar gelijktijdig de kans dat eventuele gezinsinkomensafhankelijke subsidies wegvallen of verminderen. Met name vrouwen die aangewezen zijn op laagbetaald werk worden in die situatie geconfronteerd met de zogeheten 'herintredersval'. Dat wil zeggen: een alleenverdiener en afhankelijke partner met een laag gezinsinkomen gaan er in inkomen niet op vooruit als ze overstappen naar tweeverdienerschap. In deze situatie is er een afruil tussen inkomensbescherming van het huishouden aan de ene kant en arbeidsparticipatie dan wel economische zelfstandigheid van de afhankelijke partner aan de andere kant.

Alleenverdienerschap in een huishouden met een laag inkomen maakt de afhankelijke partner en het gezin kwetsbaar bij echtscheiding, werkloosheid of het overlijden van de kostwinner. In veel gevallen is dan een beroep op de sociale zekerheid nodig.

Herintredingsbeleid

Gezien de genoemde risico's van non-participatie over de levensloop verdienen inspanningen van laagopgeleide vrouwen om de arbeidsmarkt (opnieuw) te betreden ondersteuning. Ook omdat het voor deze vrouwen vaak niet eenvoudig is de arbeidsmarkt te betreden. Zij zoeken werk in een aantrekkelijke omgeving met leuke collega's en aan zorgtaken aangepaste werktijden. Dit is met een lage opleiding niet altijd eenvoudig te realiseren. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voert momenteel een project uit dat erop is gericht meer herintreedsters aan betaald werk te helpen. Daarbij blijkt dat de meeste vrouwen uit deze groep, als zij al de weg naar het Centrum voor Werk en Inkomen weten te vinden, dusdanig slecht gekwalificeerd zijn of gebrek aan werkervaring hebben, dat zij niet direct bemiddelbaar zijn. Aan gemeenten is het dan de taak om hen voor de arbeidsmarkt toe te rusten. Gemeenten zijn hier momenteel weinig op gericht. Door de per 1 januari 2004 in werking getreden Wet Werk en Bijstand lijkt de aandacht van gemeenten zich vooral te richten op het aan het werk helpen van bijstandsgerechtigden. De wet schrijft evenwel een evenwichtige benadering in de reïntegratie-inspanningen door gemeenten voor alle groepen voor, ook niet-uitkeringsgerechtigden. Ondertussen, zo is de ervaring, haken potentiële herintreedster af als zij niet snel een gericht aanbod voor scholing of training krijgen of anderszins snel aan de slag kunnen.

Om grote negatieve consequenties voor de levensloop van lager opgeleide autochtone en allochtone vrouwen te voorkomen, is het gewenst om hen, al is het maar met één been, op de arbeidsmarkt te houden. Dit heeft alleen kans van slagen bij een gezamenlijke

inspanning van overheid, sociale partners, fondsen voor onderwijs en opleiding en individuele werkgevers. Levensloopbeleid kan hier een bijdrage aan leveren. Door het behoud van de band met de arbeidsmarkt hoeft tijdelijke non-participatie niet meer automatisch te leiden tot structurele non-participatie. Daarmee lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat ook non-participatie van niet-uitkeringsgerechtigden een agendapunt is voor levensloopbeleid. Nederland zou daardoor op termijn ook nog een treetje kunnen stijgen op de Europese arbeidsparticipatieladder.

Marijke Koning en Eelco Wierda

Dossier: Handel en transactiekosten

A.J. De Geus en M. Rutte: [Europees levensloopbeleid](#)

K.P. Goedswaard en T.D. Tiemens: [Levensloopbeleid: hype of noodzaak?](#)

H.J. Groenendijk en M.A.D. Fasol: [Het wetsvoorstel levensloopregeling](#)

J.C.M. Sap en J.J. Schippers: [Arbeidsmarkt: meer investeren, minder sparen](#)

A. Blokland: [Van droom naar werkelijkheid](#)

M.T. van der Veen: [Levenshoop](#)

J. Plantenga: [Zorgen in en om de levensloop](#)

M. Janssen: [Deense mannen nemen geen ouderschapverlof op](#)

M. Janssen: [Zweedse verlofregeling: royaal maar dwingend](#)

M. Koning en E. Wierda: [Non-participatie verminderen](#)

N. van Nimwegen: [Van spitsuur naar sandwich](#)

J.J.M. Theeuwes: [Tegen de storm in](#)

R.M.A. Jansweijer: [Te mooi om waar te zijn](#)

A. de Grip: [Levensloop en personeelsbeleid in zorg en onderwijs](#)

G. Dolsma: [Zelf je leven lopen](#)

M.E.J. Schuit: [Levensloopbeleid: modegrill of blijvend fenomeen](#)

A.L. Bovenberg en J.P. van der Toren: [Pijlers onder het gezin](#)

F. Leijnse: [De levensloop als individueel project](#)

S.G. van der Lecq: [Levensloopbanen](#)

---

1 W. Portegijs, A. Boelens en S. Keuzenkamp, *Emancipatiemonitor*, SCP/CBS, Den Haag, 2002, blz. 79 e.v.